

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף מורשת
הפיקוח על הוראת תורה שבעל-פה (ממלכתי)

יום זכויות האדם – מן המקורות על לשון הרע ועל הזכות לשם טוב

סעיף יב. לא יהא אדם נתון להתערבות שרירותית בחייו הפרטיים, במשפחתו, במעונו, בחליפת מכתבים שלו ולא לפגיעה בכבודו או בשמו הטוב. כל אדם זכאי להגנת החוק בפני התערבות או פגיעה באלה.

סעיף יט. כל אדם זכאי לחירות הדעה והביטוי, לרבות החירות להחזיק בדעות ללא כל הפרעה ולבקש ידיעות ודעות, ולקבלן ולמסרן בכל הדרכים וללא סייגי גבולות.

(הכרזה לכל באי העולם בדבר זכויות האדם, עצרת האומות המאוחדות 1948)

ג. רוסיני- "הדיבה" (LA CALUNNIA) מתוך האופרה "הספר מסביליה":

<https://www.youtube.com/watch?v=AFWRaKrmovY>

הדיבה היא משב רוח
כצפריר קלת כנף היא
עדינה, בלתי מורגשת
בקלות היא מאווששת
בתחילה- בקול דממה.

פיאנו פיאנו- מטה מטה,
בלחישה היא מתנהמת
וזרמת, מזדמזמת;
לאוזני כל איש בקֶרֶת
היא לאט לאט חודרת,
את הראש ואת המוח
מסחררת, מדהימה.

בכל פה היא מדוברת,
המהומה עוד מתגברת,
מתחזקת ושוצפת,
הלאה הלאה מתעופפת,
כסופה זו הרועמת
שבמעבה היער
היא שורקת ונוהמת
מקיפאה מרוב אימה.
לבסוף היא מתפרצת,
מתרבה ומשתרצת ובכוח מתפוצצת
כיריית תותח רוצצת והאדמה רועדת,
מהדהדת הלומה.

והמסכן שכה הושמץ הוא,
לעין כל כבודו נרמס הוא,
רק בזאת עכשיו יחפץ הוא,
להיבלע באדמה.

(תרגום: ישראל אובל)

1. קראו את מילות ה"אָרְיָה" (קטע מושר באופרה).
רשמו את הדימויים והתיאורים לדיבה.
2. תארו את התהליך האופייני להפצת שם רע.
3. הקשיבו לארְיָה. במה תורמת המוסיקה לחיזוק ולהדגשת המסר?

רכילות, לשון הרע והוצאת שם רע

חירות הדיבור הינה מוגבלת – בדומה ליתר חירויות האדם – ומותנית בכך שלא יעשה בה שימוש לרעה, העלול לפגוע בזולת.

טז לא-תלך רכיל בעמך, לא תעמד על-דם רעך: אני, יהוה.
יז לא-תשנא את-אחך, בלבבך; הוכח תוכיח את-עמיתך, ולא-תשא עליו חטא.
יח לא-תקם ולא-תטר את-בני עמך, ואהבת לרעך כמוך: אני, יהוה.
(ויקרא פרק י"ט)

- ציינו את מצוות ה"לא תעשה" ואת מצוות ה"יעשה" שבפסוקים הנ"ל.
- יש הטוענים כי קשה מאד להוכיח אם מישהו עבר על המצוות הללו. הסבירו!
- נסו לשער – האם יש קשר בין שתי המצוות בפסוק ט"ז? נמקו!

יג מי-האיש, החפץ חיים; אהב ימים, לראות טוב.
יד נצר לשונך מרע; ושפתך, מדבר מרמה.
טו סור מרע, ועשה-טוב; בקש שלום ורדפהו.
(תהילים פרק ל"ד)

ד. האם המסר המובע בספר תהילים עולה בקנה אחד עם המצוות שבספר ויקרא? נמקו!

פגיעה בזולת מתבטאת בדרכים רבות. כאשר אדם מכה את חברו או משחית את רכושו, הנזק ניכר וגלוי. אך לעתים, אדם מזיק לחברו והנזק חמור ביותר וכואב מאד- ובכל זאת אינו נראה לעין. המשפט העברי מבחין בין אלימות מילולית ישירה ("אונאת דברים", "הלבנת פנים") לבין אלימות מילולית עקיפה: כזו שנאמרת בסתר, "מאחורי גבו" של הקורבן.

רבי שמעון אומר:
שלושה כתרים הן-
כתר תורה, וכתר כהונה, וכתר מלכות;
וכתר שם טוב, עולה על גביהן.
מסכת אבות, פרק ד, משנה יז

התלמוד מנסה להגדיר: מהי לשון הרע? מה מבדיל אותה מדבר- אמת אחר? האם ניתן לאפיין אותה?

תלמוד בבלי, מסכת ערכין דף טו, עמוד ב – טז, עמוד א

מהלך הסוגיה	תלמוד	תרגום וביאור
שאלת הגמרא	היכי דמי לישנא בישא?	מהי לשון הרע?
דוגמה ללשון הרע	[אמר רבה:] כגון דאמר איכא נורא בי פלניא	רבה (מדגים): כגון מי שאמר: "יש אש בבית פלוני" כלומר: אדם נשאל: "היכן יש אש בסביבה הזאת?" והוא הצביע והפנה אותם לבית מסוים שיש בו אש.
הצגת קושי על הדוגמה	אמר ליה אביי: מאי קא עביד? גלויי מילתא בעלמא הוא	אמר לו אביי: מה הוא כבר עשה? סתם גילוי דברים הוא. לכאורה זוהי העברת מידע תמימה, ללא הקשר שלילי.
הצגת נוסח מתוקן לדוגמה	אלא דמפיק בלישנא בישא, דאמר היכא משתכח נורא – אלא בי פלניא דאיכא בשרא וכוורי	אלא, שמוציא בלשון רעה, אם אמר: היכן נמצאת אש? רק בבית פלוני שיש בו בשר ודגים. ומשתמע מכך שבני הבית עשירים וכל היום עוסקים שם בזליה (או שגזלו מאחרים). כך מוציא עליהם לשון הרע.
מבחן ראשון	אמר רבה: כל מילתא דמיתאמרא באפי מרה לית בה משום לישנא בישא	אמר רבה: כל דבר שנאמר בפני בעליו, אין בו משום לשון הרע. אם אומרים דבר מה, קשה ככל שיהיה, בפניו של בעל הדבר עצמו – לא יחשב הדבר ללשון הרע.
דחיית המבחן הראשון	אמר ליה "כל שכנן! חוצפא ולישנא בישא"	אמר לו: כל שכנן! חוצפה ולשון הרע! [גם יחד] להגיד דבר קשה ופוגע בפני האיש שמדובר בו מהווה עברה כפולה: גם לשון הרע וגם גרימת בושה וצער.
מבחן שני	אמר ליה: אנא כרבי יוסי סבירא לי, דאמר רבי יוסי מימי לא אמרתי דבר וחזרתי לאחורי	אמר לו: אני סבור כרבי יוסי, שאמר רבי יוסי: מעולם לא אמרתי דבר והסתובבתי לאחור. לא הסתכלתי לאחור כדי לבדוק אם בעל-הדבר שמע אותי. כי הקפדתי לומר בפניו- ולכן אין זו לשון הרע. המסקנה: רק אמירה בסתר, שלא בפני בעל-הדבר תיחשב ללשון הרע.
מבחן שלישי:	אמר רבה בר רב הונא: כל מילתא דמיתאמרא באפי תלתא לית בה משום לישנא בישא. מאי טעמא? חברך חברא אית ליה וחברא דחברך חברא אית ליה	אמר רבה בר רב הונא: כל דבר הנאמר בפני שלושה אנשים, אין בו [בהפצתו] איסור מבחינת לשון הרע. מה הטעם? חברך- חבר יש לו, וחברו של חברך – חבר יש לו. חברך מספר לחברו, וחברו לחברו וכך הלאה. הוא מודע לכך שכולם יפיצו את הסיפור, ובכך גילה דעתו כי אינו חושש שהדברים שאמר יתפרסמו.
מעשה חכמים	כי אתא רב דימי, אמר: מאי דכתיב "מברך רעהו בקול גדול, בבוקר השכם קללה תחשב לו"? כגון דמיקלע לאושפיזא וטרחרו קמיה שפיר. למחר נפיק יתיב בשוקא ואמר רחמנא ניברכיה לפלניא דהכי טרח קמאי ושמעין אינשי ואזלין ואנסינ ליה	כאשר בא רב דימי [מארץ ישראל לבלב] אמר: מה כוונת הפסוק "מברך רעהו בקול גדול בבוקר השכם קללה תחשב לו"? (משלי כו 14) כגון מי שהזדמן להתארח וטרחרו לפניו יפה. למחרת יצא, ישב בשוק ואמר: הרחמן יברך את המארח הזה שכל כך שטרח לפני. ושומעים האנשים והולכים [להתארח אצלו] ואונסים אותו [מאלצים אותו לארח אותם ונגרם לו הפסד]

- א. התלמוד מציע דוגמה ללשון הרע. הסבירו את הדוגמה, את הקושי של אביי ואת הצעת התיקון.
ב. קראו את המקרה האמיתי הבא:

ד"ר איריס בר און חיה עם בן-זוגה במשך למעלה מעשר שנים. עם פרידתם, פורסמו במדור הרכילות בעיתון "מעריב" שתי כתבות, שכללו הטחת מילים בוטות ומעליבות מצד ד"ר בר און כלפי בן זוגה לשעבר, כגון: 'פלגמט', 'אינווליד', 'כלומניק', 'לזר', 'פרענק', 'מפגר', שנועדו לבזותו ולהשפילו, אמירות פוגעניות דוגמת – 'יש לו כולה שתי תותבות, קסטנייטות', 'יש לו כולה שתי שערות', 'הוא בכלל יודע לקרוא?', וכן אמירות שכל תכליתן להציגו כסחטן וחמדן החובר לנשים שונות על מנת להערים עליהן ולזכות מכסף – 'הפנטזיה שלו להתבסס ושמישהי תפרנס', 'עכשיו יש לו איזה שולי אחת...חכי איך הוא יקרקס לה את הצורה.'"
בן-הזוג תבע את ד"ר בר-און תביעת לשון הרע. (פסק דין תמ"ש (כפר-בא) 24983/04, אורי רודריג נגד איריס בר און):

- ג. פרטו את טיעוניו של התובע ואת טיעוניה של הנתבעת.
ד. האם ד"ר איריס בר און נכשלה באמירת לשון הרע? נמקו בהתבסס על הסוגיה התלמודית!
ה. עיינו בחוק איסור לשון הרע (נספח ב'). בהתבסס על חוק זה, האם ניתן להרשיע את ד"ר בר און? נמקו!

רמב"ם, רבי משה בן מימון, בספרו "משנה תורה" (היד החזקה) הקדיש פרק נכבד לשמירת הלשון:

ב. איזה הוא רכיל? זה שהוא טוען דברים והולך מזה לזה, ואומר כך וכך אמר פלוני, כך וכך שמעתי על פלוני: אף על פי שהוא אומר אמת, הרי זה מחריב את העולם.

יש עוון גדול מזה עד מאוד והוא בכלל לאו זה, והוא לשון הרע; והוא המספר בגנות חברו, אף על פי שאמר אמת. אבל האומר שקר נקרא 'מוציא שם רע' על חברו. אבל 'בעל לשון הרע'--זה שיושב ואומר כך וכך עשה פלוני, וכך וכך היו אבותיו, וכך וכך שמעתי עליו, ואומר דברים של גנאי. על זה אמר הכתוב: "יכרת ה' כל שפתי חלקות לשון, מדברת גדולות" (תהילים יב, ד).

ג. אמרו חכמים, על שלוש עבירות נפרעין מן האדם בעולם הזה, ואין לו חלק לעולם הבא--עבודה זרה, וגילוי עריות, ושפיכות דמים; ולשון הרע, כנגד כולם... ועוד אמרו חכמים, שלושה לשון הרע הורגת--האומרו והמקבלו, וזה שאומרין עליו; והמקבלו יותר מן האומרו.

ה. אחד המספר בלשון הרע בפני חברו, או שלא בפניו; והמספר דברים שגורמין אם נשמעו איש מפי איש, להזיק חברו בגופו או בממונו, אפילו להצר לו או להפחידו--הרי זה לשון הרע. ואם נאמרו דברים אלו בפני שלושה, כבר נשמע הדבר ונודע, ואם סיפר הדבר אחד מן השלושה פעם אחרת, אין בו משום לשון הרע--והוא שלא יתכוון להעביר הקול, ולגלותו יותר. (רמב"ם, הלכות דעות פרק ז)

- א. הגדירו והדגימו את המושגים: הולך רכיל, מדבר לשון הרע, מוציא שם רע (הוצאת דיבה).
ב. הסבירו מדוע דווקא לשון הרע נתפסת כעברה חמורה במיוחד.
ג. נסו לדרג את "שלושת השותפים" בלשון הרע מן הקל אל החמור.
ד. על פי רמב"ם-- האם ד"ר איריס בר און עברה על איסור לשון הרע?

על פי המשפט העברי, האומר **לשון הרע** אינו מובא למשפט, כיוון שאמר **דבר-אמת**. אולם יש בכך מעשה חמור מבחינה מוסרית ("דבר המסור ללב"). המבחן העיקרי הוא מבחן הכוונה. זהו מבחן אישי; האדם מול עצמו ומצפונו ומול השאלה: האם בדבריו **התכוון** לפגוע בחברו? לאמירת לשון הרע שני מאפיינים עיקריים:

1. הדברים הם דברי **גנאי**.
2. הדברים **עלולים** לגרום נזק לגופו או לממונו של הקורבן, לצערו או להפחידו (גם אם לא נזק בפועל).

"הוצאת שם רע" או "הוצאת דיבה"- היא **הפצת שקר**, ולכן ניתן לתבוע את האומר בבית הדין (סנהדרין), על פי כל כללי המשפט, בהסתמך על עדים וראיות. העונשים הצפויים למי שהורשע בהוצאת דיבה: עונש מלקות, קנסות או נידוי חברתי (רמב"ם הלכות דעות פרק ז' הלכה ו')

ספר ההלכה שהוקדש כל כולו לשמירת הלשון, הוא ה"חפץ חיים", שנכתב על-ידי רבי ישראל מאיר הכהן מראדין, במאה ה-19.

אם אחד ראה אדם, שעשה עולה לחברו, כגון שגזלו או עשקו או הזיקו, בין אם הנגזל והנזק יודעים מזה או לא. או שבישו, או שצערו והונה אותו בדברים. ונודע לו בברור, שלא השיב לו את הגזלה ולא שלם לו את נזקו ולא בקש פניו להעביר לו על עונו, אפילו ראה דבר זה ביחיד, יכול לספר הדברים לבני אדם כדי לעזר לאשר אשם לו ולגנות המעשים הרעים בפני הבריות, אך יזהר, שלא יחסרו אלו השבעה פרטים, שנקבארם בסמוך. אלו הן:

- א. שיראה זה הדבר בעצמו, ולא על ידי שמיעה מאחרים, אם לא (אלא אם כן) שנתברר לו אחר כך, שהדבר אמת.
- ב. שיזהר מאד, שלא יחליט תקף את הענין בדעתו לגזל ועשק או להזק וכיוצא בזה, רק יתבונן היטב את עצם הענין, אם הוא על פי דין בכלל גזל או הזק.
- ג. שיוכיח את החוטא מתחלה ובלשון רכה, אולי יוכל להועיל לו, ויטיב על ידי זה את דרכיו, ואם לא ישמע לו, אז יודיע לרבים את אשמת האיש הזה, מה שהזיד על רעהו....
- ד. שלא יגדיל העולה יותר ממה שהיא.
- ה. שיכונן לתועלת.. ולא להנות, חס ושלום, מהפגם ההוא, שהוא נותן בחברו, ולא מצד שנאה, שיש לו עליו מכבד.
- ו. אם הוא יכול לסבב את התועלת הזאת גופא (עצמה) בעצה אחרת, שלא יצטרך לספר את ענין הלשון הרע עליו, אזי בכל גוני אסור לספר.
- ז. שלא יסובב על ידי הספור הזק להנדון יותר מכפי הדין, שהיה יוצא, אלו הועד עליו באפן זה על דבר זה בבית דין..

(ישראל מאיר הכהן מראדין, ספר חפץ חיים, כלל י')

1. תארו את המקרה אליו מתייחס ה"חפץ חיים" בראש דבריו.
2. בחרו פרט אחד מתוך שבעה ה"פרטים": הדגימו אותו, דונו על יתרונותיו וחסרונותיו.
3. חזרו למקרה ד"ר איריס בר און. האם היא תוכל להסתייע ב"חפץ חיים"? נמקו!

מן האגדה

מתוך אתר ספר האגדה (וראו ביאורים ופירושים שם)

<http://agadastories.org.il/node/601> הלשון

מתורגם, על פי מדרש ויקרא רבה, פרשה לג, א

אמר ר' שמעון בן גמליאל לטבי עבדו:
צא וקח לי מאכל טוב מן השוק;
יצא ולקח לו לשון.
אמר לו: צא וקח לי מאכל רע מן השוק;
יצא ולקח לו לשון.
אמר לו ר' שמעון בן גמליאל:
מפני מה, כשאמרתי לך מאכל טוב לקחת לי
לשון,
וכשאמרתי לך מאכל רע לקחת לי לשון?
אמר לו: ממנה הטובה וממנה הרעה;
כשהיא טובה אין טובה ממנה
וכשהיא רעה אין רעה ממנה.

<http://agadastories.org.il/node/481> סם חיים

מתורגם, על פי מדרש ויקרא רבה, פרשה טז, ב

מעשה ברוכל אחד שהיה מחזר
בעירות הסמוכות לצפורי
והיה מכריז ואומר: מי מבקש לקח סם חיים?
היו הכל מתכנסים ובאים אצלו,
ואומרים לו: תן לנו סם חיים.
היה ר' ינאי יושב ופושט בטרקלינו,
שמע שמכריז: מי מבקש סם חיים?
אמר לו: בוא ועלה לכאן ומכר לי.
אמר לו: לא לך ולא לשכמותך.
סרהב בו ועלה אצלו.
הוציא לו ספר תהלים והראה לו פסוק:
"מי האיש החפץ חיים" (תהלים לד, ג);
מה כתוב אחריו: "נצר לשונך מרע" (שם שם, יד).
אמר ר' ינאי: אף שלמה מכריז ואומר:
"שמר פיו ולשונו שמר מצרות נפשו" (משלי כא, כג).
אמר ר' ינאי: כל ימי הייתי קורא את הפסוק הזה
ולא הייתי יודע היכן עד שבא רוכל זה והודיע.

<http://agadastories.org.il/node/597> **לשון הרע הזה**

מתורגם, על פי תלמוד בבלי, מסכת בבא בתרא, דף קסד, עמוד ב

פעם אחת בא גט מקשר לפני רבי,
ואמר רבי: אין זמן בזה.
אמר לו ר' שמעון ברבי לרבי: שמא בין קשריו מבלע?
פתחו וראה.
הציץ בו רבי בזעף.
אמר לו: לא אני כתבתיו – ר' יהודה חיטא כתבו.
אמר לו: כלך מלשון הרע הזה!
שוב היה יושב לפניו
ופוסק סדר בספר תהלים.
אמר רבי: כמה מישר כתב זה!
אמר לו: לא אני כתבתיו – יהודה חיטא כתבו.
אמר לו רבי: כלך מלשון הרע הזה!

- בשלמא שם יש לשון הרע,
אלא כאן מה לשון הרע יש בכך?
- משום דרב דימי,
ששנה רב דימי אחיו של רב ספרא:
לעולם אל יספר אדם בטובתו של חברו,
שמיתוך טובתו בא לידי רעתו.

היכי דמי לישנא בישא ב' (י) (רבא אמר) כגון דאמר איכא נורא כי פלניא אמר ליה אביי מאי קא עביד גלויי מילתא בעלמא הוא אלא דמפיק י' בלישנא בישא דאמר הוּכא משחכח נורא אלא כי פלניא סו] דאיכא בשרא וכוור] אמר רבה כל מילתא דמיתאמרא באפי מדה לית בה משום לישנא בישא ב' אמר ליה **סו** 'כל שכן חוצפא ולישנא בישא אמר ליה אנא כרבי יוסי סבירא לי ג' דאמר רבי יוסי מימי לא אמרתי דבר וחזרתי לאחורי אמר

תלמוד בבלי מסכת ערכין דף טו עמוד ב'

נורא כי פלניא' דמשמע עשיר הוא וכל שעה מליי אש דכיהו לכשל חכסילין: גלויי מילתא בעלמא סו' - הואיל ואיט' :אומרה בלשון הרע אלא מגלה לאותן שמבקשין חור לט לבית פלטי : דמיסאמרא באפי מרס-סהמרגל אומרה בפני האומר עליו : ומרתי לאחורי - לראות מי יעמוד אחורי שאף בפני הבעלים חגי אומרה אלמא לאו לישנא בישא חשיבא ל"א שאס בלו הבעלים ואמרו למה אמרת קן לא חזרתי כי לאמר לא אמרתי אלא בפניהם אודיתי :

תלמוד בבלי מסכת ערכין דף טו עמוד ב'

דמיסאמרא באפי פלסא - שהבעלים אמרוה בפני ג' המגלה אותה איט' לטון הרע שזה גילה החלה דעתו שאס סו] מגלה אותו איט' חושש דמידע ידע דאופה להגלות דחברך חברא איה ליה זה מגלה לחבירו זה לחבירו עד שידע : מכרך רפסו בקול גדול וגו' קלס

תלמוד בבלי מסכת ערכין דף טו עמוד א'

*רבה בר רב הונא **בב** מילתא דמיתאמרא באפי חלחא לית בה משום לישנא בישא מ"ט *חברך חברא אית ליה וחברא דחברך חברא אית ליה כי אתא רב דימי אמר מאי דכתיב **מכך** רעוה בקל גדול בבוך השכם קללה תחשב לו כגון דמיקלע לאושפיזא וסדחו קמיה שפיר למחד נפיק יתיב בשוקא ואמר דחבנא ניברכיה לפלניא ב' דהכי מרה קמאי ושמעין ג' אינשי ואוליין ג' ואנסין ליה *תני רב דימי אחיה דרב ספרא **יעולם** אל יספר אדם בפיבתו של חבירו שמתוך פוּבתו בא לידי רעתו איכא דאמרי רב דימי אחיה דרב ספרא חלש על רב ספרא לשולי ביה אמר ז' לזו תיתי לי דקיימי כל דאמר רבנן א"ל הא מי ה' מקיימת לעולם אל יספר אדם בפיבתו של חבירו שמתוך פוּבתו בא לידי ו' נותו

תלמוד בבלי מסכת ערכין דף טו עמוד א'

תשכ לו - אותה ברכה קללה היא לו לחבירו : ושמעין אינשי - אלתי שהיא עשיר וזולי ואנסי ליה למשניה ל"א חנסי ליה שמחאכסין אלט' אורחין עד שמכלין ממונה כל לידי רפסו - שכשהוא מספר בטובתו *יזחר מרזי הוא עלמו אומר חון ממדה רעה זו שבו לו אחריים שומעין שזה משבת ואמרים הלא מדה קר וקר בידו :

תלמוד בבלי מסכת ערכין דף טז עמוד א'

חוק איסור לשון הרע, תשכ"ה-1965

פרק א': פרשנות

1. לשון הרע היא דבר שפרסומו עלול –
 - (1) להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרה לשנאה, לבוז או ללעג מצדם;
 - (2) לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחסים לו;
 - (3) לפגוע באדם במשרתו, אם משרה ציבורית ואם משרה אחרת, בעסקו, במשלה ידו או במקצועו;
 - (4) לבזות אדם בשל גזעו, מוצאו, דתו, מקום מגוריו, גילו, מינו, נטייתו המינית או מוגבלותו;בסעיף זה "אדם" – יחיד או תאגיד;
"מוגבלות" – לקות פיסית, נפשית או שכלית, לרבות קוגניטיבית, קבועה או זמנית.
2. (א) פרסום, לענין לשון הרע - בין בעל פה ובין בכתב או בדפוס, לרבות ציור, דמות, תנועה, צליל וכל אמצעי אחר.
(ב) רואים כפרסום לשון הרע, בלי למעט מדרכי פרסום אחרות:
 - (1) אם היתה מיועדת לאדם זולת הנפגע והגיעה לאותו אדם או לאדם אחר זולת הנפגע;
 - (2) אם היתה בכתב והכתב עשוי היה, לפי הנסיבות להגיע לאדם זולת הנפגע.
3. אין נפקא מינה אם לשון הרע הובעה במישרין ובשלמות, או אם היא והתייחסותה לאדם הטוען שנפגע בה משתמעות מן הפרסום או מנסיבות חיצוניות, או מקצתן מזה ומקצתן מזה.
4. לשון הרע על חבר בני אדם או על ציבור כלשהו שאינם תאגיד, דינה כדין לשון הרע על תאגיד, אלא שאין בה עילה לתובענה אזרחית או לקובלנה. ולא יוגש כתב אישום בשל עבירה לפי סעיף זה אלא על ידי היועץ המשפטי לממשלה או בהסכמתו.
5. לשון הרע על אדם שפורסמה אחרי מותו, דינה כדין לשון הרע על אדם חי, אלא שאין בה עילה לתובענה אזרחית או לקובלנה, ולא יוגש כתב אישום בשל עבירה לפי סעיף זה אלא אם ביקש זאת בן-זוגו של המת או אחד מילדיו, נכדיו, הוריו, אחיו או אחיותיו.